

گزارش «جوان» از پیگیری شایعه رابطه «وقوع زلزله با طوفان و گرد و غبار»

بادخبر زلزله می‌آورد؟!

گزارش یک بیژن پانچشمه

در چند هفته اخیر چندین زلزله در شهرها و استان های اطراف پایتخت به وقوع پیوسته است و در این میان طوفان و شرابط جوی نیز تغییرات محسوسی داشته است بر این اساس در بین عموم شهروندان بحث آمدن زلزله سبب شده است تا شهروندان با دلهره شب را به روز و روز را به شب برسانند. این شایعات موجی از نگرانی ها را در میان مردم به دنبال داشته است تا آنجا که عده‌ای در برخی پارک‌ها شب را به صبح رسانده یا در اتومبیل های خود مانده‌اند تا در امان بمانند. در این میان آمده نبودن بسترها برای زلزله و پیامدهای این امر به گسترش شایعات زلزله دامن زده است. هر چند هیچ رابطه علمی، منطقی، معنادار و قابل‌تطاری بین «پدیده‌های جوی» با «پدیده‌های زیر سطحی» وجود ندارد و در تاریخ زلزله‌نگاری ایران و حتی سایر کشورهای لرزه خیز، یک مورد یا حتی یک سسند قابل اتکا درباره ارتباط بین باد، طوفان، گردباد و تندباد با فعال شدن گسل‌ها وجود نداشته است با این حال سوآلات زیادی در این زمینه مطرح است که به بخشی از آنها صاحب‌نظران و کارشناسان در گزارش زیر پاسخ داده‌اند.

■ وقوع سالانه ۱۲۰ زلزله بالای ۴ ریشتر در کشور

به گفته کارشناسان سالانه حدود ۱۲۰ زمین‌لرزه بالای ۴ ریشتر در کشور اتفاق می‌افتد در برخی مواقع پیش‌لرزه‌ها ممکن است به زلزله بزرگ ختم شود با این حال روزانه در استان تهران رویدادهای لرزه‌ای اتفاق می‌افتد و در شهر تهران نیز هفته‌ای یک تا دو خردلرزه (کمتر از ۲٫۵ ریشتر) یا زلزله کوچک (کمتر از ۴ ریشتر) ثبت می‌شود طبق آخرین گزارش‌ها در یک ماه اخیر ۵ زمین لرزه با بزرگی بیشتر از ۲٫۵ ریشتر در استان تهران به ثبت رسیده است.

■ پایش ۲۴ ساعته تهران برای زلزله

در پی ثبت چند خردلرزه در اطراف تهران طی هفته‌های

اخیر، رئیس پایگاه اطلاعات لرزه‌ای کشور در موسسه ژئوفیزیک دانشگاه تهران اعلام کرد: شهر تهران و مجموعه شهرستان های اطراف آن به صورت دائمی پایش می‌شوند تا در صورت رؤیت آنومالی خاص – وضعیت غیر عادی – از فعالیت گسل‌ها یا وقوع پیش لرزه، مراتب به ستاد مدیریت بحران استان تهران اطلاع داده شود. دکتر علی مرادی رئیس پایگاه اطلاعات لرزه‌ای کشور تصریح کرد: تعداد خردلرزه‌های چند روز اخیر در اطراف تهران در مقایسه با آمار چندساله فعالیت گسل‌های تهران، آنومالی جدیدی به حساب نمی‌آید، اما این نگرانی درباره شهر تهران وجود دارد که گسل‌های اطراف پایتخت قدرت تولید زلزله بزرگی را دارند که زمان وقوع آن مشخص نیست.

رئیس پایگاه اطلاعات لرزه‌ای کشور افزود: درباره دوره بازگشت زمین‌لرزه‌های بزرگ تهران اجماع و عدد دقیقی وجود ندارد، اما اکثر مطالعات، دوره بازگشت زلزله بزرگ –بالای ۷ ریشتر– در تهران را بین ۱۵۰ تا ۲۰۰ سال معرفی می‌کند. با توجه به این محاسبات و اینکه آخرین زمین‌لرزه بزرگ تهران در سال ۱۸۲۰ میلادی (۱۸۱ سال پیش) در شمال شرق تهران با حرکت گسل مشاء اتفاق افتاد، اکنون این موضوع مشخص است که این ریسک بیشتر و بیشتر می‌شود. مرادی همچنین با اشاره به اینکه طی سال‌های اخیر بزرگ‌ترین زلزله ثبت شده نزدیک به شهر تهران، مربوط به مهرماه سال ۸۸ در جنوب شرق تهران به بزرگی ۴ ریشتر بوده، گفت: در حال حاضر هیچ‌کدام از کارشناسان زلزله نمی‌توانند زمان مشخصی برای زلزله‌بزرگ تهران تعیین کنند، اما هر لحظه امکان وقوع این زمین لرزه وجود دارد.

این مقام مسئول در موسسه ژئوفیزیک دانشگاه تهران درباره زلزله‌های خفیف چندروز گذشته در اطراف تهران تأکید کرد: این زمین‌لرزه‌ها نتیجه فعالیت گسل مشاء با بزرگی ۳٫۱ ریشتر بود. گسل مشاء گسلی فعال محسوب

می‌شود که خردلرزه‌های زیادی تولید می‌کند. گسل‌های دیگری هم مانند گسلش شمال تهران وجود دارد که اگرچه بزرگ و فعال هستند، اما لرزه‌خیزی چندانی از خود بروز نمی‌دهند.

همچنین دکتر مهدی زارع معاون پژوهشگاه زلزله‌شناسی در خصوص گسل‌های زلزله‌خیز پایتخت تأکید کرد: گسل‌های لرزه‌خیز تهران شامل گسل شمال تهران، ایوانک، ری و کهریزک و گسل مشاء است. زمانی می‌شود به برآورد دقیقی درباره خطرناک‌ترین گسل تهران دست یافت که بتوانیم به اطلاعات دقیقی درباره سرعت فعالیت – لغزش – گسل‌ها دست بیابیم و سپس به صورت جداگانه آنها را بررسی کنیم. برای دسترسی به این اطلاعات باید به فناوری آن دست پیدا کنیم که به خاطر پاره‌ای از مسائل و از جمله تحریم‌ها این دستگاه‌ها برای رصدهای دقیق اکنون در ایران موجود نیست. اما به طور کلی با توجه به اینکه گسلش شمال تهران از محله‌های شمالی تهران عبور می‌کند می‌توان گفت از جمله خطرناک‌ترین گسل‌های تهران است اما از طرف دیگر با توجه به اینکه گسل مشاء گسل طولی است از توان لرزه‌خیزی بالایی برخوردار است. براین اساس و اطلاعاتی که الان موجود است چنانچه این گسل فعال شود قادر خواهد بود زلزله‌ای به بزرگای ۷٫۵ ایجاد کند، از طرف دیگر با توجه به اینکه نزدیک‌ترین نقطه تهران به گسل مذکور حدود ۳۰ کیلومتر فاصله دارد بنابراین در صورت فعال شدن، گسل مشاء قادر خواهد بود خسارات زیادی در تهران، به ویژه در شمال و شمال شرق آن به بار بیاورد. با این حال گسل شمال تهران در مسقطه کلی از حدود منطقه ورودارد در کرج در غرب تهران به بار می‌آورد. با این حال گسل شمال تهران در زمان مشخصی برای زلزله‌بزرگ تهران تعیین کنند، اما هر لحظه امکان وقوع این زمین لرزه وجود دارد.

این مقام مسئول در موسسه ژئوفیزیک دانشگاه تهران درباره زلزله‌های خفیف چندروز گذشته در اطراف تهران تأکید کرد: این زمین‌لرزه‌ها نتیجه فعالیت گسل مشاء با

بزرگی ۳٫۱ ریشتر بود. گسل مشاء گسلی فعال محسوب

در حدود ۲ میلیون نفر روی گسل شمال تهران ساکن هستند که چنانچه این گسل فعال شود با توجه به تراکم جمعیت، جنبش شدید در محدوده پهنه گسل تبعات جبران ناپذیری از نظر وقوع خرابی و تلفات به دنبال خواهد داشت.

■ طوفان و گرد و غبار ربعلی علمی به وقوع زلزله ندارد

شایعه «زمین‌لرزه در تهران»، در اثر تندباد آغشته به خاک شکل گرفت که بر این اساس پیامک‌های زیادی میان شهروندان رد و بدل شد که این امر نگرانی‌های زیادی هر از گاهی میان شهروندان ایجاد می‌کند. در این خصوص دکتر علی بیت‌اللهی، مدیر بخش زلزله‌شناسی مهندسی و خطرپذیری مرکز تحقیقات راه، مسکن و شهرسازی گفت: ممکن است در یک زمین‌لرزه بر حسب تصادف، قبل یا حین زلزله، تلاطم جوی رخ دهد و باد شدید مشاهده شود، اما اینکه بین پدیده‌های جوی با پدیده‌های زیرسطحی زمین، رابطه معنادار تلقی کنیم،

منای علمی ندارد.

وی افزود: مکانیسم رخداد زلزله تنش‌ی است که در لایه‌هایی به ضخامت ۱۰ کیلومتر زیر زمین اتفاق می‌افتد و این لایه‌ها می‌شکند و شکست آنها باعث رخداد زلزله می‌شود. این واقعه که در کیلومترها اعماق زمین اتفاق می‌افتد به‌طور قطع با تالطمات جوی که هر روز در گوشه‌ای از جهان شاهد آن هستیم، ارتباط ندارد و از نظر دانش زلزله‌شناسی هیچ منبعی برای توجیه این موضوع به‌صورت علمی وجود ندارد و در مواقع بروز حوادث طبیعی همچون طوفان معمولاً پذیرش مردم برای خبرهای منفی بیشتر می‌شود با این حال حتماً همه مردم تهران شنیده‌اند که در برخی موارد اتفاق افتاده که پدیده‌های جوی به همراه زلزله بروز می‌کند، اما این به معنی ارتباط آنها با هم نیست.

■ با ساختمان‌های ساخته شده روی گسل چه باید کرد؟

نقشه‌های گسل‌های شهر پایتخت از سوی مدیریت شهری تکمیل شده و به صورت هوشمند در اختیار حوزه‌های متولی صدور پروانه ساختمانی قرار گرفته است و قوانین و مقررات مربوط نیز در دسترس است با این حال انتظار می‌رود که هر گونه ساخت و ساز جدید بر اساس ضوابط و رعایت مقررات در این خصوص صورت بگیرد و با رعایت حریم گسل‌های پایتخت و رعایت قوانین و مقررات ساخت و ساز سازه‌های سبک و مقاوم ساخته شود تا از نگرانی‌ها در زمینه ساخت سازه‌های جدید کاست شود. از سوی دیگر در زمینه سازه‌های ساخته شده روی گسل‌های پایتخت دکتر مهدی زارع، معاون پژوهشگاه بین‌المللی زلزله‌شناسی معتقد است الان که دیگر کار از کار گذشته است به طوری که آپارتمان در این قسمت از تهران به‌ترتیب ۱۰ میلیون تومان هم رسیده است ولی اگر امکانی برای ساماندهی فضاهای موجود باشد توصیه من هم همین است که تا حد امکان روی پهنه گسل را به فضای سبز و به‌طور کلی غیرمسکونی اختصاص داد. اما اقدام غلطانی این بود که از ابتدا مانع از تراکم جمعیت روی این گسل خطرناک می‌شدیم. در هر حال برای وقوع زلزله بزرگی در تهران، گسل شمال تهران یک چشمه احتمالی مهم خواهد بود اما این طور نیست که سایر ساختمان‌های دیگر که روی گسل نیستند آسیب ببینند.

کاهش ترافیک بین تهران و البرز با تکمیل پروژه همت

بزرگراه شهید همت در ایستگاه بودجه متوقف شد!

به ستوه آمده بودند. این پروژه یکی از طرح‌هایی بود که کورسوی امیدی در دل البرزنشینان ایجاد کرد و به آنها راهیای از کلاف سر در گم ترافیک تهران – کرج را نوید داد.

افشین پیرنون، مدیر ساخت و توسعه راه‌های استان البرز گفت: مسئولیت ساخت این بزر گراه به عهده شرکت ساخت و توسعه زیربناهای حمل و نقل کشور است و اداره کل راه و شهرسازی استان دخالتی در اجرای این پروژه نندارد و بزرگراه همت از پروژه‌هایی است که از بعد استانی فراتر رفته و جنبه ملی دارد چراکه با تکمیل این پروژه بدون شک حجم زیادی از ترافیک ورودی به کرج کاهش می‌یابد و قفل ترافیکی این شهرستان به خصوص در ساعات اولیه صبح و اواخر عصر باز می‌شود. این پروژه با مشکلات زیادی مواجه است که وجود معارضین تنها بخشی از آنهاست.

وی گفت: در مسیر ساخت این پروژه (محدوده شهرک المهدی) ۱۳۰ پلاک وجود دارد که فاقد سند

۷۰میلیارد تومان برای اینن پروژه در نظر گرفته شده که مشخص نیست تا آخر سال چه مقدار از آن تخصیص یابد و مسئولان وزارت راه و شهرسازی طی بازدیدهایی که از این پروژه داشتند قول تخصیص حداکثری این اعتبار را دادند.

■ همت صرفا یک پروژه استانی نیست

معاون راهسازی اداره کل راه و شهرسازی استان البرز گفت: با بررسی‌های انجام شده و برای جلوگیری از وقوع این مشکل بنا شد مسیر پیش‌بینی شده در امتداد کمر بند شمالی کرج ادامه یابد و به محدوده حصار وارد شود. تا کنون ۵۵ کیلومتر از این بزرگراه تا محدوده گردمره تکمیل شده و زیربار ترافیک رفته و ۷۰ درصد از سه کیلومتری که قرار است به جهان‌نما متصل شود نیز به اتمام رسیده است. علاوه بر این، شش کیلومتر آخر این پروژه نیز به دلیل مشکلاتی که به بخشی از آن اشاره شد تا کنون ۱۰ درصد پیشرفت فیزیکی داشته است.

حمید طهایی، استاندار البرز نیز در این رابطه به ایسنا گفت: تکمیل این پروژه نقش بسزایی در کاهش ترافیک محور کرج– تهران دارد و باعث می‌شود زمان سفر از تهران به کرج به ۳۰ دقیقه برسد و برای تکمیل این پروژه امسال اعتبارات ویژه‌ای در نظر گرفته شده که امید است طبق زمان‌بندی و به‌طور کامل تخصیص یابد.

وی افزود: با توجه به برخی مشکلات مانند وجود معارضین و محدودیت‌های مالی، تکمیل این پروژه آسان نیست، ولی همه مسئولان باید تلاش کنند تا قطعه‌های دوم و سوم این پروژه هرچه زودتر بهره‌برداری شده و زیر بار ترافیک برود و این پروژه تنها به البرزنشینان مربوط نمی‌شود و به نوعی پروژه‌ای ملی محسوب می‌شود، بنابراین همه دستگاه‌های تخصصی ملی داشته باشند و فراهم آوردن شرایط مناسب برای تکمیل آن را در اولویت قرار دهند.

یادداشت

دریا، کوه، جنگل و زمین‌خواری

زیر تابلوی قانون

■ **بیژن سورانی**

چند سالی است که پدیده زمین‌خواری سر تپتر خبرهای رسانه‌ها شده است به گونه‌ای که اراضی ملی کشاورزی و باغی کشور که به نوعی نقش مولد را داشته است تبدیل به اراضی تغییر کاربری غیر مجاز شده است و عده‌ای سودجو در نبود نظارت‌های قانونی با استفاده از خلأ ضعف‌های قانونی به گونه‌ای دستگاه‌های متولی و ناظر را دور زده تا به اهداف خود برسند.

در یک زمان شهرها از پدیده مهاجرت روستا و شهرهای کوچک در امان نبودند و حالا با معکوس شدن پدیده مهاجرت یعنی مهاجرت افراد از شهرها به مناطق خوش آب و هوا دارای ارزش اکوسیستمی با زیست‌محیطی بالا به نوعی بلای جان اراضی ملی شده‌اند.

با تغییر قیمت یعنی افزایش ارزش افزوده عده‌ای در شهرها دست به ساخت و ساز زده و با جمع‌آوری سرمایه‌های خود یا از شهرها فراتر گذاشته و به سراغ زمین‌ها و باغ‌های کشور رفته و با تزریق نقدینگی به روستاییان محروم، زمین‌های کشاورزی آنان را با کمترین قیمت خریداری کرده و با تفکیک و همدستی برخی شورها و سایر دستگاه‌های متولی اقدام به تغییر کاربری کرده‌اند یا برخی دستگاه‌های مالی و پولی همچون بانک‌ها با دادن وام‌های کلان به برخی افراد زمینه این سودجویی‌ها را به نوعی تسهیل کرده‌اند.

در بسیاری از موارد دستگاه‌های متولی دیر از خواب بیدار می‌شوند که دیگر کار از کار گذشته است.

نظارت‌های اغذی به جای نظارت‌های ممانده‌ای و مستندنی سبب شده است تا اقدامات غیر مجاز تبدیل به اقدامات قانونی شود. نبود رویکرد و پشتوانه علمی یکی دیگر از ضعف‌های دستگاه‌های متولی در ایجاد پدیده زمین‌خواری است، چرا که با وجود قانون خلأ در نبود کار شناسن مجرب و قاطع سبب شده است به‌رم بازدیدهای مکرر از اینگونه اراضی که تغییر کاربری داده‌اند، پرونده‌های تشکیل شده در نیمه‌راه باگانی یا ناقص رها شود و فقط با گرفتن یک تعهد پرونده مختومه شود.

مهر و امضای طلایی روی اسناد غیرقانونی سبب تشدید کوهخواری، زمین‌خواری و دریاخواری شده است به گونه‌ای که صدا و فریاد بسیاری از مسئولان بالا دست را در آورده است. نبود نظارت همگانی از یک سو و کم‌کاری و ناکارآمدی دستگاه‌ها سبب شده است تا پروسه زمین‌خواری به صورت پنهان و آشکار سرمایه‌های ملی را از بین برده و جیب عده‌ای در این پروسه پر از پول شود.

نبود حسیات‌های لازم از افراد محلی و کشاورزان و باغداران و همچنین نبود سیستمی بلعی و نظارتی و کاربردی در پایش اراضی دست به دست هم داده تا زمین‌خواری در اشکال مختلف به عنوان بزرگ‌ترین جرم مطرح شود.

کشاورزی، کوه و جنگل دیگر برای همه چه ساکنان محلی و چه مسافران به امری عادی تبدیل شده است براین اساس بسیاری از فعالیت‌های کشاورزی در روستاهای سرسبز به مرور زمان از بین رفته و فقط اندک اراضی برای کشت و باغبانی باقی مانده است.

در بسیاری از موارد به دلیل بی‌توجهی وزارتخانه و دستگاه‌های متولی صاحبان اراضی کشاورزی خود به خدمت صاحبان سرمایه یعنی زمین‌خواران در آمده‌اند تا از ویلاها و اراضی آنان حفظ و حراست کنند. در حقیقت روند زمین‌خواری دیگر تبدیل به یک قانون نا نوشته شده است و باید گفت زمین‌خواری به عرفی که قانونی نیست تبدیل شده است!

اگر فردی قصد خرید زمین را در یک منطقه خوش آب و هوا داشته باشد نه تنها مانعی برای این کار وجود ندارد بلکه بر برخی نهادهای مسئول همچون شوراها نیز زمینه را برای این امر فراهم می‌کنند. نوشتن قولنامه‌های دستی و امضا و مهر شوراباری‌ها روی این بره‌ها آغاز زمین‌خواری و از بین رفتن کشاورزی و باغی به حساب می‌آید. شروع کار با تأیید این قانون نباش!

عکس نوشت

خلق آثار هنری

رویتنه درختان خشک شده جان تازه‌ای در کالبد آنان می‌دمد